

Lélek és tér – Bolyai zsenialitásának Hermann-féle pszichológiai elemzése és annak pneumatológiai értékelése.

Hermann Imre a pszichoanalitikusok korai generációjában meglehetősen egyedülálló módon komolyan foglalkozott gondolkodáslélektannal, ezen belül matematikusok - főleg a matematika alapjait megrendítő, vagy erre a megrendülésre reagáló matematikusok - műveinek és lelki-szellemi életének szimultán elemzésével. Bolyairól, az első, univerzális jelentőségű magyar géniusról külön könyvet is írt, s bár a felhasznált életrajzi "adatai" nem mindig megbízhatóak, mégis fontos eredményekre jut. Ezeket elemzem és értékelem pneumatológiai szempontból. A pneumatológiát a 20. században Ferdinand Ebner, a dialogikus nyelvi gondolkodás egyik (a nálunk jobban ismert Franz Rosenzweiggel egyenrangú) úttörője töltötte meg új tartalommal. A pneumatológia úgy viszonyul a szellemhez, ahogyan a pszichoanalízis a lélekhez. S bár ezt a viszonyt mindkét esetben a viszonyban állók határozzák meg, egyaránt fontosak a közös és az elválasztó vonások. "Pneumatológus vagyok", írja mesterem, Tábor Béla, "ez azt jelenti, hogy minden emberi rezdülésnél igyekszem áttekinteni a motivációk szimultán sokrétűségét, a nyers-pszichológiáitól a történelmileg meghatározottnak keresztül egészen az angyallal való viaskodásig, sőt amennyire lehet, még azon is túl." Hogy Bolyai esetében konkrét jelentése van nemcsak a nyers-pszichológiáinak, de a történelmileg meghatározottnak és az angyallal való viaskodásnak is, ez lesz előadásom témája. Hogy eljut-e "azon is túl", ezt majd meglátjuk.

Surányi László
matematikus